

2019-2020

קורס 290.1021 – יסודות הסייעוד

סמסטר א'

מועד: יום א' שעות 8-12

מרצים: פרופ' אפרת שדמי (מרכזת הקורס), ד"ר שרה שחף, פרופ' אנה זיסברג, דר' נוסייבה ריאן-גרה, גבי ענבל פרן פרח

שעות קבלה בתיאום מראש במייל:

פרופ' אפרת שדמי: eshadmi@univ.haifa.ac.il

ד"ר שרה שחף: sshachaf@univ.haifa.ac.il

פרופ' אנה זיסברג: azisberg@univ.haifa.ac.il

ד"ר נוסייבה ריאן-גרה: nrayan84@gmail.com

גבי ענבל פרן פרח: ifaranper@staff.haifa.ac.il

רמת הקורס: תואר ראשון שנה א' (הסבת אקדמאיים)

מבנה הקורס: קורס מבוא שנתי, המשלב הרצאות במליאה, דיונים וסדנאות בקבוצות.

הקורס מהווה דרישת קדם לכל קורסי הסייעוד והניהול הבאים אחריו.

על הקורס ומטרותו המרכזית:

הקורס יתמקד בנושאים בעלי זיקה ישירה לסייעוד: הבריאות, האדם, הטיפול האכפתי - Caring והיבטים סביבתיים וחברתיים. בבסיס הקורס יעמדו היסודות הערכיים עליהם נשען המקצוע ההומניזם, והאיכות. מטרת העל של הקורס היא גיבוש השקפת עולם פרופסיונאלית בסייעוד.

יעדים:

- פיתוח חשיבה מערכתית ביקורתית.
- פיתוח מודעות לחשיבות התפקוד בשונות ובעמימות בחברה המודרנית.
- פיתוח מודעות לחשיבות התפקוד במורכבות.
- פיתוח יכולת למידה עצמית וקבוצתית.
- פיתוח מודעות עצמית לשינויים שחלו בזהות המקצועית במהלך הקורס.

תכנים:

- מחשבת הסייעוד וזהות מקצועית
 - הגדרות הסייעוד השונות והתפתחות מקצוע הסייעוד.
 - הסייעוד כמקצוע שיוויוני
 - דימוי מקצועי
 - מגדר בסייעוד
- על הבריאות כמושג -על
 - הגדרות ומאפייני המושג.
 - ההשפעות של תפיסת בריאות שונה על מצב בריאות האוכלוסייה.
- על מערכת הבריאות
 - הכרות מבנה מערכת הבריאות.
 - היסטוריה של מערכת הבריאות בארץ.
 - גורמים שהשפיעו על מערכת הבריאות בארץ.
 - אלימות במערכת הבריאות
- החוקים שבבסיס העשייה הסייעודית
 - חוק הבריאות והשפעתו על מערכת הבריאות בארץ.
 - חוק זכויות החולה והשלכותיו על המערכת.
 - חוק החולה הנוטה למות
- אתיקה וחשיבה ביקורתית בסייעוד
 - ההתנהגות המקצועית.
 - קונפליקט בין תפיסות ערכיות שונות של גורמים במערכת.
 - חשיפה לערכי הקוד האתי.
- על השאיפה לשיוויון ורב תרבותיות בסייעוד
 - הכרת המושג רב תרבותיות וחשיבותו בסייעוד.
 - שיוויון במערכת הבריאות - הפער בין הרצוי למצוי
- תפקיד הקהילה בבריאות.
- יחס של סיעוד למשפחה.

כיתות לימוד סמסטר א':

1. ד"ר שרה שחף - חדר 712 (אולם זה ישמש לכל מפגשי המליאה)
2. פרופ' אפרת שדמי – חדר 616
3. פרופ' אנה זיסברג - חדר 707
4. ד"ר נוסיבה ריאן-גרה - חדר 722
5. גב' ענבל פרן פרח - חדר 626

מתודולוגיה:

רוב החומר יינתן לקריאה בבית כדרישת קדם לדיונים בכיתה.
התרגילים מהווים בסיס לעבודה קבוצתית בכיתה.

דרישות הקורס:

1. נוכחות חובה (היעדרות מותרת עד 20%)
 2. קריאת ספרות ומטלות הגשה (הנחיות בנספח 1)
 3. ניתוח סוגיות שונות בכתב ברמה אישית וקבוצתית
- כל התרגילים יוגשו באמצעות מערכת ה-Moodle. לא יתקבלו תרגילים בדואר אלקטרוני.**

הערכה:

- השתתפות פעילה בדיונים ופרזנטציות
 - מטלות הגשה
 - מבחן סיכום סמסטר א'
- ציון עובר בכל סמסטר – 70. הגשת כל המטלות היא חובה ותנאי הכרחי להשלמת הקורס. אי הגשת מטלה לא תאפשר קבלת ציון סופי בקורס.

ביבליוגרפיה:

- ספר מומלץ (הרחבה על כל אחד מהנושאים המועברים בקורס):
- שחף, ש. (2014). אחות טובה דייה- הסייעוד בין אידאל למציאות, ישראל 1960-1955. הוצאת רסלינג, תל אביב.
 - Potter, P.A., & Perry, A.G. (2007) *Fundamentals of nursing*, 6th Ed. St. Louis, Mo.: Elsevier Mosby (קיים גם במהדורות מ-2001/2005)

תכנית השיעורים סמסטר א' (יום א):

תאריך	נושא השיעור	מטלות להגשה
1. 27.10.19	פתיחה והצגת תכני הקורס	במליאה
	מפגש היכרות	קבוצות
2. 3.11.19	צמתים היסטוריים בהתמקצעות הסייעוד	במליאה
3. 10.11.19	מבוא למחשבת הסייעוד וזהות מקצועית	במליאה
	דיון (זהות מקצועית)	קבוצות

קריאת חובה לשיעורים מס' 2-3:

- שחף, ש. (2014). "שער ראשון: אחות, סיעוד, מקצוע". אחות טובה דייה- הסייעוד בין אידאל למציאות, ישראל 1960-1955. הוצאת רסלינג, תל אביב. עמ' 19-38.

קריאה מומלצת

- ברטל, נ. (2005). "סוציאליזציה והתמקצעות". חמלה וידע- ראשית מקצוע הסייעוד בארץ ישראל, 1918 – 1948. הוצאת יד בן צבי, ירושלים. עמ' 121 – 150.
- רסין, מ' ועמיתיה (2007). פלורנס נייטינגייל במנהרת הזמן. גוף ידע, (2)2, 77-80.

הכרות מומלצת עם ספרים מחקר היסטורי על הסייעוד בארץ ישראל.

- ברטל, נ. (2015). לצדך בדרך. פרקי היסטוריה של הסייעוד הישראלי 1936-2012. הוצאת כרמל, ירושלים.
- מן, מ. (2016). סטטוסקופ ומחרשה. בנתיב המרפאה בקבוצים. התפתחות שירותי הבריאות בקבוצים בשנים 1910-1948. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

4.	17.11.19	מערכת הבריאות וכלכלת בריאות בישראל	במליאה
----	----------	------------------------------------	--------

קריאת חובה לשיעור מס' 4:

- גרוס, ר', רוזן, ב', שירום, א. (1999). מערכת הבריאות בישראל בעקבות החלת חוק ביטוח בריאות ממלכתי. ביטחון סוציאלי, מס' 93. עמ' 77-102.

קריאה מומלצת

- בן נוו, ג', ברלוביץ', י', ושני, מ' (2006). מערכת הבריאות בישראל. תל אביב: משרד הביטחון- ההוצאה לאור. עמ' 165-217
- קוך- דבידוביץ', פ' (2013). סוגיות מרכזיות בתחום הבריאות. ירושלים: כנסת ישראל, מרכז המחקר והמידע

5.	24.11.19	חוקים במערכת הבריאות	מטלת הגשה
		דיון בסוגיות במבנה מערכת הבריאות	קבוצות

קריאת חובה לשיעור מס' 5:

- אבני, ש. (2007). חוק ביטוח בריאות ממלכתי – מסגרת בלתי מספקת להגשמת הזכות לבריאות. מתוך: צדק, שוויון ועזרה הדדי: אתגרים במערכת הבריאות הציבורית בישראל. מרכז אדווה, עמ' 14-26.

קריאה מומלצת

- שוורץ אילן ד', שורץ ש' וגרוס ר'. (2011). ביטוח הבריאות בישראל ממודל פלורליסטי למודל הרבדים. ביטחון סוציאלי, מס' 86: 9-40.

	קבוצות	בריאות – הגדרות והשפעות על מצב בריאות האוכלוסייה	1.12.19	.6
קריאת חובה לשיעור מס' 6:				
<ul style="list-style-type: none"> Wilson, L., Mendes, I. A. C., Klopper, H., Catrambone, C., Al-Maaitah, R., Norton, M. E., & Hill, M. (2016). 'Global health' and 'global nursing': Proposed definitions from The Global Advisory Panel on the Future of Nursing. <i>Journal of Advanced Nursing</i>, 72(7), 1529-1540. 				
קריאה מומלצת				
<ul style="list-style-type: none"> Saylor, C. (2004). The circle of health a health definition model. <i>Journal of Holistic Nursing</i>, 22(2), 97-115. 				
	מטלת הגשה	המטופל במרכז	8.12.19	.7
	במליאה	דיון		
	בקבוצות			
קריאת חובה לשיעור מס' 7:				
<ul style="list-style-type: none"> Thomas, D., Newcomb, P., & Fusco, P. (2018). Perception of Caring Among Patients and Nurses. <i>Journal of Patient Experience</i>, 2374373518795713. 				
קריאה מומלצת				
<ul style="list-style-type: none"> שחף, ש. (2014). "Caring"; "המטופל במרכז". בתוך: <u>אחות טובה דייה- הסייעוד בין אידאל למציאות, ישראל 1955-1960. הוצאת רסלינג, תל אביב. עמ' 97-117</u> 				
	במליאה	אתיקה בסייעוד	15.12.19	.8
	קבוצות	דיון		
קריאת חובה לשיעור מס' 8:				
<ul style="list-style-type: none"> נורית וגנר ונילי טבק. "אתיקה בסייעוד", עמ' 307 – 340. בתוך: <u>מנהיגות בלבן</u> (2009). בעריכת אורלי תורן ואורלי פיקר, הוצאת מאגנס, ירושלים. ** הקישור נמצא בגרסה אלקטרונית- תחילה יש להתחבר מהבית/ישירות מהספרייה הסתדרות האחיות והאחים בישראל (1994). הקוד האתי לאחיות ולאחים בישראל. 				
	במליאה	סייעוד ומשפחה	22.12.19	.9
	במליאה	סייעוד בקהילה		

קריאת חובה לשיעור מס' 9:

- Madjar, B., Shachaf, S., & Zlotnick, C. (2019). Changing the current health system's vision for disease prevention and health promotion. *International nursing review*.

קריאה מומלצת

- בן יעקוב כהן, ד', דבורצקי, ו', עבאליל, מ', גנאם ח', קשוע ו', וצימרמן פי (2015). עם הפנים לקהילה-הסייעוד בהיערכות לרפורמה בבריאות הנפש: במרכז לבריאות הנפש שלוותה ובמחוז שרון שומרון. האחות בישראל, כרך 198, (עמ' 26-22).

מטלת הגשה	במליאה	אי שוויון ורב תרבותיות בסייעוד	5.1.20	10.
	בקבוצות	דיון		

קריאת חובה לשיעור מס' 10:

- Bibbins-Domingo, K. (2019). Integrating Social Care into the Delivery of Health Care. *JAMA*.

קריאה מומלצת

- ניסים, ש' (2011). סיעוד רב תרבותי כמקדם את איכות הטיפול. **האחות בישראל**, 187, 8-13.
- דיין, נ., בידרמן, א. (2014). כשירות תרבותית בשירותי בריאות: חקיקה ומדיניות בארה"ב, אוסטרליה, אנגליה וישראל - מבט משווה. קידום בריאות בישראל, 5, 35-43.

	במליאה	דימוי מקצועי	12.1.20	11.
	במליאה	מגדר בסייעוד		

קריאת חובה לשיעור מס' 11:

- חדיד, ס. ח'טיב, מ. (2016). "מקצוע הסייעוד: בין תפיסות הציבור והמציאות". *גוף ידע*. עמ' 19-37.

קריאה מומלצת

- אבגר, א. (2004). סוגיות בבריאות האישה- פרספקטיבה פמיניסטית.
<https://www.doctors.co.il/medical-articles/200504>
- Miller, C. C., & Fremson, R. (2018). 'Forget about the Stigma': Male Nurses Explain Why Nursing Is a Job of the Future for Men. *The New York Times*, 4, 2018.
<https://www.nytimes.com/interactive/2018/01/04/upshot/male-nurses.html>

	במליאה	זקנים בסייעוד	19.1.20	12.
	קבוצות	דיון		

סרטוני חובה לשיעור מס' 12:

"סליחה על השאלה: זקנים"

<https://www.youtube.com/watch?v=e-jbaYcGaEM&t=59s>

"אפשר לחיות עד גיל 200": מה הסוד של הישראלים שחוגגים מאה שנים?

<https://www.youtube.com/watch?v=Oh6HpL2Tzy0>

קריאה מומלצת

- פרילוצקי, ד. (2015). מה אנשי מקצוע צריכים לדעת על זיקנה והזדקנות. בתוך ד. פרילוצקי וכהן, מ. (עורכות), *גרונטולוגיה מעשית* (עמ' 20-3). ירושלים: אשל.
- איילון, ל' (2009). פחדים והתממשותם: חוויותיהם של קשישים ובני משפחותיהם מהחיים עם עובדים זרים המטפלים בקשישים. *גרונטולוגיה*, 36(4), 99-110.
- Rowe, J.W., Fulmer, T., & Fried, L. (2016). Preparing for better health and health care for an aging population. *The Journal of American Medical Association*. 316(16), 1643-1644.

	סיכום	19.1.20	.13
	סיכום	סיכום	
	הכנה למבחן	במליאה	
	קבוצות	קבוצות	

נספח 1 - הנחיות למטלות הגשה

עבור כל מטלת הגשה, יש לסכם אחד מקריאת החובה מתוך רשימת הקריאה לאותו שיעור כפי שמומין בסילבוס (שיעור 6, 7, 10).
הסיכום יתחלק לשני חלקים – החלק הראשון: סיכום קצר (בין 5-6 שורות, כ-3-4 משפטים), יכלול את עיקרי הדברים מתוך המאמר; החלק השני: יש לכתוב שלוש כותרות שמדגישות את הנושא/סוגיה שבלטה מבחינתך במאמר, כאשר תחת כל כותרת יש לרשום דיון / תובנה המסבירים את הכותרת בהתייחס לתכני הקורס (התרשמות אישית, תובנות, שאלות שהתעוררו בעקבות הקריאה כולל תשובה אפשרית לשאלה).

*** דוגמא להגשה ניתן למצוא באתר הקורס**

דרישות: היקף הסיכום - עמוד אחד מודפס בגודל פונט 12, ברווח 1.5, שוליים של 2.5 ס"מ מכל צד. את הקובץ יש לשמור עם **שם מלא של הסטודנט, תעודת זהות ומס' המטלה/ שם השיעור**.

לדוגמא: [אבי אברהם 123456789 מטלה 5](#)

מועד הגשה אחרון: **08:00 בבוקר** ביום ראשון בכל שבוע (החל משבוע השישי 1.12.19).
ההגשה תתבצע באמצעות מערכת ה-Moodle. הנחיות והסברים אודות השימוש במערכת בקישור:

http://online.haifa.ac.il/support_Moodle.htm

תמיכה במערכת ה-Moodle: http://online.haifa.ac.il/support_HighLearn.htm